

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

สมาคมประชาชาติอาเซียนแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of southeast Asian nations; ASEAN) ประกอบไปด้วยประเทศทั้งหมด 10 ประเทศ ได้แก่ ไทย สิงคโปร์ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย บรูไนดารุสซาลาม เวียดนาม สปป.ลาว พม่า และกัมพูชา เป็นการรวมตัวเพื่อความร่วมมือทางด้านการเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจและวัฒนธรรม โดยมีกฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) เป็นกรอบทางกฎหมายและ โครงสร้างองค์กรให้กับอาเซียนเพื่อจะสามารถดำเนินการบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายให้ได้ภายในปี พ.ศ. 2558 ซึ่งประกอบไปด้วย 3 เสาหลัก คือ ประชาคมการเมืองความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security community; APSC) ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural community; ASCC) และประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community; AEC) โดยในการวิจัยครั้งนี้จะทำการศึกษาเพียง 1 เสาหลักแก่ได้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ประชาคมการเมืองความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security community; APSC) เป็นการรวมตัวเพื่อสร้างเสถียรภาพและสันติภาพในประเทศสมาชิก โดยมีเป้าหมาย 3 ประการ ได้แก่ (1) สร้างประชาคมให้มีความร่วมมือกันในเรื่องการเคารพความหลากหลายของแนวคิดและส่งเสริมให้ประชาชนเป็นศูนย์กลางของนโยบายและกิจกรรมภายใต้เสาการเมืองและความมั่นคง (2) อาเซียนสามารถเผชิญกับภัยคุกคามต่อความมั่นคงและส่งเสริมความมั่นคงของมนุษย์ (3) ทำให้ประเทศสมาชิกอาเซียนมีกลไกและเครื่องมือที่ครอบคลุมและประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับความมั่นคง ทั้งปัญหาความขัดแย้งด้านการเมืองระหว่างประเทศสมาชิกกันเอง หรือปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ๆ ซึ่งประเทศใดประเทศหนึ่งไม่สามารถแก้ไขได้โดยลำพัง

ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural community; ASCC) เป็นการรวมตัวเพื่อให้อาเซียนเป็นประชาคมที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง เป็นสังคมที่เอื้ออาทรและแบ่งปันเพื่อยก

ระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ โดยประกอบด้วยความร่วมมือใน 6 ด้าน (1) การพัฒนามนุษย์ (Human Development) (2) การคุ้มครองและสวัสดิการสังคม (Social Welfare and Protection) (3) สิทธิและความยุติธรรมทางสังคม (Social Justice and Right) (4) ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Sustainability) (5) การสร้างอัตลักษณ์อาเซียน(ASEAN Identity) (6) การลดช่องว่างทางการพัฒนา (Narrowing the Development GAP)

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community; AEC) เป็นการรวมตัวเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรองกับคู่ค้าและเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจ รวมถึงมีการยกเว้นภาษีสินค้าบางชนิดให้กับประเทศสมาชิก ในการจัดตั้ง AEC มีเป้าหมายสำคัญ 4 ทั้งด้าน ได้แก่

(1) การเป็นตลาดและฐานการผลิตร่วมกัน จะทำให้อาเซียนมีความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น โดยประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การเคลื่อนย้ายสินค้าเสรี การเคลื่อนย้ายบริการเสรี การเคลื่อนย้ายการลงทุนเสรี การเคลื่อนย้ายเงินทุนเสรีและการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือเสรี โดยอาเซียนได้กำหนดให้ 12 สาขาอุตสาหกรรมสำคัญอยู่ภายใต้ตลาดและฐานผลิตเดียวกันของอาเซียน ได้แก่ เกษตร ประมง ผลิตภัณฑ์ยาง ผลิตภัณฑ์ไม้ สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม อิเล็กทรอนิกส์ ยานยนต์ การขนส่งทางอากาศ สุภาพ e-ASEAN ท่องเที่ยวและโลจิสติกส์ รวมทั้งความร่วมมือในสาขาอาหาร เกษตรและป่าไม้ โดยประเทศสมาชิกจะร่วมกันดำเนินมาตรการต่างๆ เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของอาเซียน ได้แก่ ยกเลิกภาษีศุลกากรให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

(2) การสร้างภูมิภาคที่มีความสามารถในการแข่งขัน และมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ประกอบไปด้วย 6 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ นโยบายการแข่งขัน การคุ้มครองผู้บริโภค สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน มาตรการด้านภาษี และพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ประเทศสมาชิกอาเซียนจะมีข้อผูกพันที่จะนำกฎหมายและนโยบายการแข่งขันมาบังคับใช้ภายในประเทศ เพื่อให้เกิดการแข่งขันที่เท่าเทียมกันและสร้างวัฒนธรรมทางการแข่งขันของภาคธุรกิจที่เป็นธรรม เพื่อนำไปสู่การขยายตัวทางเศรษฐกิจในระยะยาว

(3) การเป็นภูมิภาคที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่เท่าเทียม ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ ได้แก่ การพัฒนาเศรษฐกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และการลดช่องว่างการพัฒนาเศรษฐกิจขนาดกลางและขนาดย่อมพร้อมทั้งเสริมสร้างการรวมกลุ่มของกัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนามให้สามารถดำเนินการตามพันธกรณี

(4) การเป็นภูมิภาคที่มีการบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก โดยดำเนิน 2 มาตรการ ได้แก่ การจัดทำเขตการค้าเสรี (Free trade agreement; FTA) และความเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจอย่างใกล้ชิด (Closer economic partnership; CEP) กับประเทศนอกอาเซียน และการมีส่วนร่วมในเครือข่ายห่วงโซ่อุปทานโลก เนื่องจากอาเซียนอยู่ท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่มีการเชื่อมต่อระหว่างกันและมีเครือข่ายกับโลกสูง โดยมีตลาดที่พึ่งพากันและอุตสาหกรรมระดับโลก เพื่อให้ภาคธุรกิจของอาเซียนสามารถแข่งขันได้ในตลาดระหว่างประเทศ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 1.1 มูลค่าการค้าทั้งหมดของอาเซียน ปี 2553-2554

หน่วย: ล้านเหรียญสหรัฐฯ

ประเทศ	ปี 2553			ปี 2554			อัตราการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)		
	ส่งออก	นำเข้า	รวม	ส่งออก	นำเข้า	รวม	ส่งออก	นำเข้า	รวม
บรูไน	12,362.3	2,460.0	14,822.3	13,182.2	3,674.1	16,856.3	6.6	49.4	13.7
กัมพูชา	6,710.6	6,133.6	12,844.1	7,434.9	11,228.8	18,663.7	10.8	83.1	45.3
อินโดนีเซีย	203,496.7	177,435.6	380,932.3	190,031.8	191,689.5	381,721.3	6.6	8.0	0.2
สปป.ลาว	1,746.5	2,209.4	3,955.9	2,655.2	3,503.5	6,158.8	52.0	58.6	55.7
มาเลเซีย	228,179.1	187,542.8	415,721.9	227,387.3	196,615.5	424,002.8	0.3	4.8	2.0
พม่า	8,119.2	6,805.9	14,925.1	7,509.8	6,525.9	14,035.7	7.5	4.1	6.0
ฟิลิปปินส์	48,042.2	63,709.4	111,751.6	51,995.2	65,386.4	117,381.9	8.2	2.6	5.0
สิงคโปร์	409,443.5	365,709.1	775,152.6	409,772.1	380,986.8	790,758.9	0.1	4.2	2.0
ไทย	228,820.7	230,083.6	458,904.4	229,524.2	247,777.7	477,301.9	0.3	7.7	4.0
เวียดนาม	95,365.6	104,216.5	199,582.1	114,510.7	113,282.5	227,793.9	20.1	8.7	14.1
อาเซียน	1,242,286.4	1,146,305.9	2,388,592.3	1,254,003.6	1,220,670.7	2,474,674.3	0.9	6.5	3.6

ที่มา: ASEAN Merchandise Trade Statistics Database (compiled/computed from data submission, publications and/or websites of ASEAN Member States'

national ASEAN Free Trade Area (AFTA) units, national statistics offices, customs departments/agencies, or central banks)

ตารางที่ 1.2 มูลค่าการค้าภายในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน

หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐ

ประเทศ	ปี 2547			ปี 2554		
	ส่งออก	นำเข้า	รวม	ส่งออก	นำเข้า	รวม
บรูไน	865.04	644.48	1,509.52	1,721.07	1,191.05	2,912.12
กัมพูชา	80.17	673.50	753.67	833.73	2,170.11	3,003.84
อินโดนีเซีย	12,994.34	11,685.97	24,680.31	42,098.91	57,254.29	99,353.20
สปป.ลาว	89.59	365.12	454.71	959.80	1,570.53	2,530.33
มาเลเซีย	31,737.16	26,191.07	57,928.23	56,049.65	52,090.00	108,139.65
พม่า	996.77	951.10	1,947.87	3,957.37	3,250.30	7,201.67
ฟิลิปปินส์	6,837.88	8,355.90	15,193.78	8,635.26	15,040.32	23,675.58
สิงคโปร์	62,640.76	47,307.90	109,948.66	127,546.03	78,127.72	205,673.75
ไทย	21,170.02	15,834.60	37,004.62	72,226.64	39,224.17	111,450.81
เวียดนาม	3,850.91	7,695.30	11,546.21	13,504.85	20,793.21	34,298.06
รวม	141,262.64	119,704.94	260,967.58	327,533.31	270,711.70	598,245.01

ที่มา: ASEAN Merchandise Trade Statistics Database (compiled/computed from data submission, publications and/or websites of ASEAN Member States' national ASEAN Free Trade Area (AFTA) units, national statistics offices, customs departments/agencies, or central bank)

มูลค่าการค้าของอาเซียนในปี พ.ศ. 2553 อาเซียนมีมูลค่าการค้าทั้งหมด 2,388,592.3 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และในปี พ.ศ. 2554 เพิ่มขึ้นเป็น 2,474,674.3 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 3.6 (ตารางที่ 1.1) ส่วนการค้าภายในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน (Intra-ASEAN Trade) ที่มีส่วนสำคัญในการเศรษฐกิจขยายตัวสูงขึ้น โดยเฉพาะในปัจจุบันเนื่องจากวิกฤตเศรษฐกิจและการเงินที่เกิดขึ้นในตลาดสหรัฐฯและยุโรปทำให้ความต้องการนำเข้าสินค้าของประเทศสหรัฐฯและยุโรปลดลง และยังมีความเสี่ยงจากการผิดชำระหนี้ของกลุ่มค้า อาเซียนจึงมีการค้าขายกันเองภายในกลุ่มอาเซียน ในปี พ.ศ. 2547 อาเซียนมีการส่งออกภายในกลุ่มกันเองรวม 141,262.64 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และมีการนำเข้ารวม 119,704.94 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ต่อมาในปี พ.ศ. 2554 มูลค่าการส่งออกไปยังกลุ่มอาเซียนเอง เพิ่มขึ้นเป็น 327,533.31 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และนำเข้าเป็น 270,711.70 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 132 และ 105 ตามลำดับ (ตารางที่ 1.2)

ตารางที่ 1.3 การค้าของอาเซียนแบ่งเป็นรายประเทศ/กลุ่ม ปี 2554

หน่วย: ล้านเหรียญสหรัฐฯ

ประเทศ/กลุ่ม	มูลค่า		
	ส่งออก	นำเข้า	รวม
บรูไน	2,323,138.2	1,600,779.8	3,923,918.0
กัมพูชา	6,379,450.4	886,154.0	7,265,604.1
อินโดนีเซีย	59,155,264.1	43,494,586.6	102,649,850.8
สปป.ลาว	2,875,970.2	1,590,848.6	4,466,818.8
มาเลเซีย	75,798,397.4	70,584,647	146,383,044.9
พม่า	4,752,528.5	3,768,324.4	8,520,852.9
ฟิลิปปินส์	18,429,032.1	12,123,805.0	30,552,836.7
สิงคโปร์	94,756,931.4	77,173,522.3	171,930,453.7
ไทย	40,695,909.4	48,012,261.8	88,708,171.2
เวียดนาม	22,365,208.0	11,475,478.1	33,840,686.2
อาเซียน	327,531,829.7	270,710,407.6	598,242,237.3
ญี่ปุ่น	145,197,715.2	128,149,352.1	273,347,067.3
จีน	127,908,473.6	152,497,073.0	280,405,546.5
เกาหลีใต้	54,467,989.6	70,002,911.9	124,470,901.5
สหรัฐอเมริกา	106,305,608.9	92,480,307.6	198,785,916.5
EU-27	126,593,504.7	108,182,646.8	234,776,151.5
รวม	888,005,121.7	822,022,699.0	1,710,027,820.6
อื่นๆ	354,281,277.3	324,283,178.8	678,564,457.2
รวมทั้งโลก	1,242,286,399.0	1,146,305,878.8	2,388,592,277.8

ที่มา: ASEAN Merchandise Trade Statistics Database (compiled/computed from data submission, publications and/or websites of ASEAN Member States' national ASEAN Free Trade Area (AFTA) units, national statistics offices, customs departments/agencies, or central bank)

ตารางที่ 1.4 มูลค่าการค้าของอาเซียนไปยังอาเซียนบวกสาม ปี 2554

หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐ

ประเทศ	ส่งออก					นำเข้า				
	Intra-ASEAN	จีน	ญี่ปุ่น	เกาหลีใต้	รวม	Intra-ASEAN	จีน	ญี่ปุ่น	เกาหลีใต้	รวม
บรูไน	1.7	0.5	5.4	2.0	9.6	1.2	0.2	0.2	0.1	1.7
กัมพูชา	0.8	0.2	0.2	0	1.2	2.2	1.7	1.7	0.3	4.5
อินโดนีเซีย	42.1	22.9	33.7	16.4	115.1	57.3	24.7	18.7	13.0	113.1
สปป.ลาว	1.0	0.1	0	0	1.1	1.6	0.4	0	0.1	2.0
มาเลเซีย	56.0	30.2	26.1	8.7	121.1	52.1	24.7	21.3	7.6	105.7
พม่า	4.0	1.5	0.3	0.2	6.0	3.3	1.9	0.3	0.4	5.8
ฟิลิปปินส์	8.0	6.1	8.9	2.2	25.8	15.0	6.5	7.0	4.6	33.2
สิงคโปร์	127.5	42.7	18.4	15.5	204.0	78.1	38.0	26.2	21.7	164.1
ไทย	72.2	12.8	41.5	4.8	131.3	39.2	30.6	43.8	9.2	122.8
เวียดนาม	13.5	10.8	10.8	4.7	39.9	20.8	24.4	10.3	13.1	68.6
อาเซียน	327.5	127.9	145.2	54.5	655.1	270.7	152.5	128.1	70.0	621.4

ที่มา: ASEAN Trade statistics Database, 2012

ทุกประเทศทั่วโลกมีการส่งออกสินค้าและนำเข้าสินค้าจากอาเซียนคิดเป็นมูลค่ารวมทั้งหมดเป็น 2,388,592,277.8 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยในประเทศสมาชิกกลุ่มอาเซียนเอง คิดเป็นร้อยละ 25.04 ของมูลค่าการค้าอาเซียนทั้งหมด สหรัฐอเมริกาและกลุ่ม EU-27 ก็มีการค้ากับกลุ่มอาเซียนคิดเป็นร้อยละ 8.3 และ 9.83ตามลำดับ ซึ่งน้อยกว่าประเทศ ญี่ปุ่นและจีนที่มีการค้ากับอาเซียน โดยคิดเป็นร้อยละ 11.44 และ 11.74 ส่วนประเทศเกาหลีใต้มีการค้ากับอาเซียนคิดเป็นร้อยละ 5.21 ซึ่งคิดเป็นมูลค่า 124,470,901.5 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งถือว่าเป็นมูลค่าไม่น้อย (ตารางที่ 1.3)

กรอบความร่วมมืออาเซียนบวกสาม (ASEAN+3) เป็นกรอบความร่วมมือ ระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนกับประเทศนอกกลุ่ม 3 ประเทศ คือ จีน เกาหลีใต้ และญี่ปุ่น เพื่อส่งเสริมความร่วมมือในระดับอนุภาคเอเชียตะวันออก และนำไปสู่การจัดตั้งชุมชนเอเชียตะวันออก (East Asian community) ซึ่งจะทำให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกมีขนาดเศรษฐกิจที่เติบโตขึ้นและมีอำนาจต่อรองมากขึ้น เนื่องจากประชากรของประเทศสมาชิกอาเซียน รวมกับ จีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ รวมทั้งหมดกว่า 2,000 ล้านคน คิดเป็นหนึ่งในสามของประชากรโลก และเมื่อรวมผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเข้าด้วยกัน ทำให้มีมูลค่าถึง 9 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือประมาณร้อยละ 16 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของโลก (ปี พ.ศ. 2554)

สำหรับประเทศไทยนั้นมีการส่งออกและนำเข้าสินค้าเป็นอันดับต้นๆ เมื่อเทียบกับประเทศอื่นในกลุ่มอาเซียน ในปี พ.ศ. 2554 ไทยมีการส่งออกไปยังทั่วโลกมีมูลค่าเท่ากับ 40,695,909.4 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และมีมูลค่านำเข้า เท่ากับ 48,012,261.8 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (ตารางที่ 1.3) โดยแบ่งเป็นการค้ารวมกับกลุ่มอาเซียน จีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ มีมูลค่า เท่ากับ 111.4 ล้านดอลลาร์สหรัฐ 43.4 ล้านดอลลาร์สหรัฐ 85.3 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และ 14 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือคิดเป็นมูลค่าที่ไทยมีการค้ากับอาเซียนเขียนบวกสาม 254.1 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (ตารางที่ 1.4)

ตารางที่ 1.5 โครงสร้างสินค้าส่งออกของไทย ปี 2553-2556

หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐ

ปี	สินค้าเกษตรกรรม	สินค้าอุตสาหกรรมเกษตร	สินค้าอุตสาหกรรม	สินค้าแร่และเชื้อเพลิง	รวม
2553	21,526.12	13,222.88	148,498.64	10,050.50	193,298.14
2554	29,042.27	17,476.91	162,807.94	13,252.01	222,579.16
2555	23,450.77	18,144.66	172,319.04	15,321.66	229,236.13
2556	22,709.82	17,296.02	173,796.02	14,727.91	228,529.77

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

จากตารางที่ 1.5 แสดงให้เห็นถึงมูลค่าการส่งออกของไทยในแต่ละภาคผลิต ในปี พ.ศ. 2553 มีการส่งออกสินค้าเกษตรและสินค้าอุตสาหกรรมเกษตรมีมูลค่ารวมกับเท่ากับ 34,748 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และเพิ่มขึ้นเป็น 40,005.84 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี พ.ศ. 2556 แม้ว่ามูลค่าการส่งออกในภาคอุตสาหกรรมจะมีมูลค่าสูงกว่าภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมเกษตร แต่ภาคสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรก็มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าภาคการผลิตอื่นๆ เนื่องจากไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม และมีความได้เปรียบทางทรัพยากรธรรมชาติ การศึกษาครั้งนี้สนใจศึกษาความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบการส่งออกสินค้าเกษตรของไทยไปในกลุ่มอาเซียนบวกสาม โดยสนใจสินค้าเกษตรที่มีมูลค่าส่งออกและนำเข้าไปยังกลุ่มประเทศอาเซียนบวกสามสูงสุดทั้งหมด 9 กลุ่มสินค้า ได้แก่ กลุ่มปลาและสัตว์น้ำ กลุ่มพืชผักเพื่อบริโภค กลุ่มข้าวและธัญพืช กลุ่มไขมันและน้ำมันจากพืช กลุ่มน้ำตาลและขนมที่ทำจากน้ำตาล กลุ่มของปรุงแต่งจากธัญพืช แป้ง นม กลุ่มซอส ซุป น้ำปลา และเครื่องปรุงอื่นๆ จะเห็นมูลค่าการส่งออกและนำเข้าได้ในตารางที่ 1.6

ตารางที่ 1.6 มูลค่าการค้าสินค้าเกษตรของไทยไปในกลุ่มอาเซียนบวกสาม ปี 2555

หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐ

กลุ่มสินค้า	ส่งออก	นำเข้า
กลุ่มปลาและสัตว์น้ำ	1,024	1,024
กลุ่มพืชผักเพื่อบริโภค	1,249	323
กลุ่มข้าวและธัญพืช	803	44
กลุ่มไขมันและน้ำมันจากพืช	418	277
กลุ่มน้ำตาลและขนมที่ทำจากน้ำตาล	3,258	95
กลุ่มของปรุงแต่งจากธัญพืช แป้ง นม	572	419
กลุ่มซอส ซุป น้ำปลา และเครื่องปรุงอื่นๆ	916	407
กลุ่มเครื่องดื่ม สุรา น้ำดื่มสายชู	1,078	59
กลุ่มยางพารา	10,689	1,939

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

การศึกษาผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีทางการค้าต่างๆที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมีหลากหลายงานวิจัยในประเทศไทยที่ได้มีการศึกษาถึงผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีทางการค้าเนื่องจากไทยกำลังเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เช่น โครงการศึกษาผลกระทบที่เกิดจากการค้าเสรีอาเซียน-จีน เป็นการดูผลกระทบของนโยบายการค้าระหว่างประเทศในภาพรวม(กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ,2548)และโครงการศึกษาผลกระทบต่อประเทศไทยจากการทำความตกลงการค้าอาเซียนกับประเทศเกาหลี เป็นการดูผลกระทบในด้านเศรษฐกิจภาพรวม ด้านการเมือง สังคมและประชาชน และสินค้าที่ทำการศึกษาจะเน้นไปด้านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เครื่องจักรและอาหาร (สถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง, 2551) และโครงการศึกษาผลกระทบจากการทำเขตการค้าเสรี (FTA) สำหรับภาคเกษตรกรรม โดยผลกระทบและแนวทางการปรับตัวสำหรับภาคเกษตรกรรม(ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ประยุกต์,2550) อย่างไรก็ตามก็ยังไม่มียานวิจัยที่ทำการศึกษาผลกระทบของการเปิดการค้าเสรีอาเซียนบวกสามเฉพาะสินค้าเกษตร ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงเน้นไปที่สินค้าเกษตรส่งออกที่สำคัญของไทยเปรียบเทียบกับกลุ่มประเทศอาเซียนบวกสามเพื่อให้ผู้ที่สนใจการส่งออกสินค้าเกษตรนำไปใช้วิเคราะห์สถานการณ์การส่งออกได้ดีขึ้น

นอกจากนี้งานวิจัยที่ผ่านมาที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกสินค้าไปยังกลุ่มการค้าเสรีต่างๆ ส่วนใหญ่มักจะศึกษาโดยใช้ ดัชนีความได้เปรียบ โดยเปรียบเทียบ (Revealed Comparative Advantage; RCA) ซึ่งเฉพาะค่าดัชนี RCA เพียงอย่างเดียวไม่สามารถอธิบายถึงผลกระทบของการค้าเสรีได้ เนื่องจากเป็นดัชนีที่แสดงถึงสถานะภาพของสินค้าที่ศึกษาโดยอาศัยเฉพาะข้อมูลการส่งออก จึงไม่ได้เชื่อมโยงให้ทราบถึงระบบหรือกระบวนการผลิตของสินค้านั้น ซึ่งเมื่อมีการเกิดการกีดกันทางการค้า ค่าดัชนี RCA จะไม่ทราบถึงผลที่แสดงออกมาได้ ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้จึงได้ใช้การวิเคราะห์ค่าดัชนี RCA ร่วมกับ แบบจำลองการค้าโลก (Global Trade Analysis Project; GTAP model) เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศโดยเฉพาะนโยบายการค้าระหว่างประเทศ เช่น การวิเคราะห์ถึงผลกระทบที่เกิดจากการเปิดการค้าเสรีการค้าและการเปลี่ยนแปลงภาษีจะส่งผลอย่างไรต่อรายได้ของไทย

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. ศึกษาผลกระทบที่เกิดจากการเปิดเสรีการค้าอาเซียนบวกสามต่อการค้าสินค้าเกษตรระหว่างประเทศ
2. วิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของประเทศไทยกับประเทศสมาชิกอาเซียนบวกสามในการส่งออกสินค้าเกษตรเพื่อให้เกษตรกรทราบว่าสินค้าเกษตรชนิดใดได้เปรียบหรือเสียเปรียบ

1.3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ที่สนใจและเกี่ยวข้องทั้งผู้ส่งออก นักวิจัยและนักศึกษา รวมทั้งหน่วยงานราชการที่สามารถทราบข้อมูลพื้นฐานของสินค้าเกษตรส่งออกที่สำคัญบางรายการของประเทศไทยที่จะยังไปยังอาเซียนบวกสาม ได้แก่ผลกระทบของการเปิดเสรีการค้าอาเซียนบวกสามต่อสินค้าเกษตรที่สำคัญของไทยและสินค้าเกษตรที่สำคัญของไทยรายการใดบ้างที่มีความได้เปรียบหรือเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบเพื่อที่จะนำไปศึกษาหรือพัฒนาให้เป็นประโยชน์ต่อไป

1.4 ขอบเขตการศึกษา

สินค้าที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เลือกสินค้าเกษตรที่ประเทศไทยส่งออกไปอาเซียนบวกสาม โดยพิจารณารายการสินค้าที่มีมูลค่าการนำเข้าและส่งออกสูงสุด 9 อันดับ ในปี 2554 ซึ่งจำแนกตามรหัสสินค้า Harmonized System Code 2 โดยจะใช้ข้อมูลเป็นรายปีซึ่งรวบรวมข้อมูลโดย World Trade Atlas ดังนี้

ลำดับ	HS 6	รายการสินค้า
1	03	กลุ่มปลาและสัตว์น้ำ
2	07	กลุ่มพืชผักเพื่อบริโภค
3	10	กลุ่มข้าวและธัญพืช
4	15	กลุ่มไขมันและน้ำมันจากพืช
5	17	กลุ่มน้ำตาลและขนมที่ทำจากน้ำตาล
6	19	กลุ่มของปรุงแต่งจากธัญพืช แป้ง นม
7	21	กลุ่มซอส ชุป น้ำปลา และเครื่องปรุงอื่นๆ
8	22	กลุ่มเครื่องดื่ม สุรา น้ำส้มสายชู
9	40	กลุ่มยางและผลิตภัณฑ์ที่ทำด้วยยาง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved